

GAZETA TRANSILVANIEI.

Gazet'a ese de 2 ori: Mercuria si Duminec'a, F6i'a, candu concedu ajutoriale. — Pretiulu: pe 1 anu 10 fl., pe $\frac{1}{4}$ 3 fl. v. a. Tieri externe 12 fl. v. a. pe unu anu séu $2\frac{1}{3}$ galbini mon. sunat6ria.

Anulu XXXV.

Se prenumera la postele c. si r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie 6 cr. Tacs'a timbrala a 30 cr. de fiacare publicare.

Nr. 66.

Brasiovu 4 Septembre 23 Augustu

1872.

MONARCHIA AUSTRO-UNGARICA.

Transilvani'a.

Brasiovu 3 Sept. 1872.

Intre t6te evenimentele dilei, pentru romani celu mai monitoriu la concordia, la unirea poteriloru, la impreunarea sacrificialoru pentru cultura si lumina, e trist'a si necalificabil'a lovitura, ce se da unui institutu romanu de cultura abia esitu la viatia!

Se cetimu apelulu urmatoriu:

Apelu

catra toti Romanii!

Gimnasiulu romanu greco-orientalu din Bradu, in comitatulu Zarandului, deschisu la anulu 1869, si in care s'a terminatu cursulu scolasticu in acestu anu 1872 cu 4 clase, este in periclu d'a se inchide din lips'a speseloru de intretinere, de subsistintia materiala;

pentru cã, starea materiale a fondului seu, consistente din posesiunea Mihaleni, ce abia aduce unu venitu de 1000 fl. v. a. la unu, nu ajunge de a acoperi recerintiele;

pentru cã mai de parte, percentele obligatiuniloru de statu de anulu 1854, — unificate acum ce aducu anualminte unu venitu de 2,444 fl., in anulu viitoriu 1872 si 1874 vinu a fi absorbite de statu, cãci oficiele finantieri, cu aprobatiunea ministeriului ung. reg. de finantie, au decretatu a se luã tacs'a de competintie si de timbru pentru transcrierea pe numele fondului gimnasialu a memoratelor obligatiuni, donate aceluiași de catra comunele din cottulu Zarandu, ér acësta tacs'a se urca la sum'a de 4242 fl. v. a., prin urmare absorbte t6te cametele obligatiuniloru de statu, calculate pe 2 ani, si acëst'a fora a consunã chiar cu legea positiva. —

Din acëst'a se vede, cã gimnasiulu gr. or. romanu din Bradu, dupa o essistintia abia de trei ani, a ajunsu in necesitatea de a fi inchisu, dintr'o cauza absolutu nedependente de la noi, ci emanata din anim'a parintescului guvern, — o aparitiune fora parchia in timpulu culturaiu pop6raloru!

In astfelu de trista situatiune aflandu-ne prin atins'a mesura a guvernului tieriei, apelamu la zelulu si patronagiulu romanimeii de pretotindeni, cã se ni ajute a delaturã acestu periclu, se nu lase a se stinge lumin'a carea a inceputu a reversã radie binefacat6rie pentru poporulu nostru, si cultura peste totu!

Apelamu la toti romanii de anima, ca se concurga cu ajutoriele loru binevoit6rie, ca se potemu deveni in pusetiunea d'a refui grelele tacs'e de 4242 fl. v. a. ce ni s'a impusu, si cã se nu se impedece urmarea cursului scol. 1872/3 alu gimnasialu nostru! —

Ajutoriele marinim6se ne rogãmu se se tramita adresate dlui Georgiu Secula, advocatu si episcopu alu fondului gimnasialu in Baia de Crisiu (K6rosbánya,) comitatulu Zarandului.

Representanti'a gimnasialu gr. or. romanu din Bradu. *)

*) T6te cele lalte on. diurnale romane sunt rogate a publica acestu apelu, in pretiutele loru col6ne.

Multa dorere ne casiuna tristulu acestu evenimentu, si nu credu, ca se afla anima in adeveru romana, care se nu cugete la uniculu refugiu, de a ne scapa de loviturile cele dusmane culturai nationale, la refugiu sacrificialoru unite din t6te partile, spre a sustiené acestu institutu de cultura, absolutu necesariu pentru toti muntii apusani. In devotamentu pentru faptele nationale istorice ale aceloru tienuturi, in pi'a dorintia de ale inlesni cultur'a nationale prin sprijinirea acelu gimnasiu, cã una recunoscintia pentru bravurile trecute a le fratiloru nostri, adi luptatori de a se smulge din fatalele urmari a le remanerei in necultura; aideti cu totii se le intendemu ajutoriu tempuriu, cã se nu fia siliti, spre marea n6stra machnire si rusine, a inchide uniculu institutu in t6te acele parti muntene din lips'a ajutorialoru. Vomu publica cu t6ta bucuri'a t6te ofrandele oferite, tramitende la adres'a administratiunii gimnasialu. De d6ue ori da, cine da curendu!

Vomu publica si adresarea d. dep. Borlea catra publicu, care cu glasu stentoricu striga dupa ajutoriu la t6ta romanimea, cã unu fiu devotatu alu binelui ei. Se ne ajutamu impreuna, ca asiã ne va ajuta si Dumnedieu!

Scris6ri'a de mana a Maiest. Sale:

Iubite conte P6chy! La faptic'a unire a Transilvaniei cu Ungari'a -ti amu incredentiatu midiu-locirea agendelor necesarie, candu te am numitu comissariu regiu in Transilvani'a. Acum, ca difficultatile transitiunii la executarea acestei probleme mari si insemnate sunt astmodu resolve, afu a te dessarcina de agendele de comissariu regiu asia, ca activitatea D-tale se o inchiei deplinu cu finele sui Sept. a. c.

Cu acësta ocasiune afu multumirea a-ti exprime pentru credenti'a dovedita sub activitatea cã r. comissariu, pentru activitatea plina de tactu si de successu deplin'a mea recunoscintia, conmesurata marimeii problemii.

Laxenburg 25 Augustu 1872.

FRANCISCU IOSIVU m. p.

Conte Melchior Lonyay m. p.

S'a desfintiatu si comisariatulu, cum vedemu! Ore ce se va mai adauge la reulu dilei de noi fora de noi?! — Totu fictiuni?! —

Ore natiunea romana din Transilvani'a pe ce cale p6te ajunge la tient'a dorintieloru si recun6scerea dreptelor ei pretensiuni de natiune politica perfectu egale?! Dela Pest'a vediuramu, ca vine numai deplin'a ignorare a existintii natiunei romane din Ardealu, si ea totu vrea se traiésca neignorata, ea se tiene de factoru intre factorii Statului si nu va fi multumita neci odata cu egalitate individuale, ci numai cu individualitate nationale politica, pentru care va continua lupt'a fora pregetu. Ast'a o sci u antagonii nostri politici; unde voru dér' a in corda séu descorda patienti'a lealitati patriotismului romanu, care astépta si serinu dupa atãt'a noru politicu?! S6rtea n6stra in manele n6stre!

Opiniunea publica infectata prin scandalele si coruptiunile descoperite de diurnale fora repausu din t6te partile; incordarile partiteloru indreptate spre a se coalisa spre a resturna ministeriulu; deciderea stangei extreme a infunda regimulu cu acuse; formarea unei partite a reformei, in care au clericali si se

sté facia cu cea deakeana; amenintiarea din partea Croatiei cu nesuccesulu in voielii fora autonomia deplina; nemultumirea nationalitatiloru esita din tractarea preste petioru a inganfatoru suprematisti; indignarea serbiloru, pentru disolvarea congresului besericescu in contra Art. IX ce garanta autonomia besericeii; uimirea natiunei romane din Transilvani'a de ne mai audit'a ignorare, cu care o tractéza stapanii dilei: t6te aceste se afla cã toti atati óspeti impetuosi la deschiderea dietei. — Asta se aduna in 3 Sept. sub presied. celui mai seniore, pentru cã in 4 se asculte cuventulu de tron, care si cu caus'a delegatiuniloru si a calatoriei la Berlinu a adunatu in Vien'a de atatea ori ministeriele sub presied. imperatului. — T6te sunt jocareia inaintea boieriloru, ei sci u, ca pop6rele au nasu de céra, cum dicea balaurulu Metternichu, si focu de paie, cum credu ei, si nu se impedece de nemica, pana candu voru ajunge a luã in mana pe facia vérg'a absolutismului boierescu; ei dicu, ca t6ta lumea e multumita cu faptele loru, ca-ce écca prin alegerea poporului se afla la més'a cea verde, deci voru mai croi la legi dupa placu, habar n'au de nevoile pop6reloru, apoi se astepti apa din pétra séca? — Ministrulu de justitia Bitt6 a demisionatu si min. Pres. Lonyay vre a purifica ministeriulu, p6te cu boiari si mai mari, cu conservativi; atãt'a scrie si „P. N.“, ca Lonyay de aici in col6 -si va desvoltã activitatea sa cã min. pres., ca-ce pana acum a pasitu pe urmele lui Andrassy. Elu va reformã cabinetulu, elu va face, cã mani tari se con duca administratiunea in comitatele, unde nationalitatele se afla in majoritate, reforme si reforme, dér' si intr'oducerea politiei de statu, basea absolutismului; reforma in cas'a magnatiloru; cestiunea autonomiei besericii rom. catoliciloru va afla in dieta acësta deslegare multiamit6ria, banc'a nationale si incopciarea calii ferate catra orientu cu statele vecine, dintre cari Serbi'a nu se in voi a incopciã cu Ungari'a, de unde ungerii voru a o incungiurã si asia a incopcia cu drumulu teratu alu Turciei. T6te aceste afara de bugetu voru ocupa sesiunea acësta; dér' despre imbunatatirea legi electorali si egalizarea ei, despre asecurarea nationalitatiloru in desvoltarea sa si imbunarea starii culturale pentru ele nice pomenire nu face neci „P. N.“ neci altele. —

„Excelenti'a Sa d. metropolitu Vancea se afla facia la deschiderea dietei. Macaru de s'ar' interesa odata mai cu franchetia, mai cu mari aspiratiuni nationale — avendu la spate una turma pure nationale — si de caus'a congresului nationalu si besericescu. —

— Serbii cu Miletics inca pregatescu unu memorandumu in caus'a jignirei autonomiei cu disolvarea congresului, ei au v6ia si dorintie nedeslipite una de alta. Episcopulu Gruics e denumitu de administratoru patriarchatului. Aristocratii nu sci u concede, pana candu au poterea a mana si pana candu le succede a intimidã, — ceea ce neci facia cu Serbii nu va merge. —

Se nu grabimu a condamna unilateralu.

(Cã reflexiune la unele impartasiri ale celoru din nr. trecut: Basn'a).

Ne ar' paré reu din adunculu sufletulu, candu pe lunga cele de susu s'ar' adeveri si faim'a sierpuit6ria ajunsa si la noi, ca astadi spiritulu si con-

scienti'a de sene nationale se tempescu inadinsu prin substituirea unui farisaisu in Blasiu. — In Blasiu farisaisu ultramontanisticu?! Sunt afectiuni aceste necunoscute pana acum in paginile istoriului Blasiului, cautati si ve convingeti din faptele istorico-nationale ale „Micei Rome“, ale Blasiului. Una rodunica nu face primavéra, ad. una fama, póte luata din ventu, nu póte aruncá umbra asupr'a Blasiului. Acésta nece ca o intielegemu, neci ca vomu a o intielege, si écca de ce nu se póte intielege, cu atatu mai pucinu se póte practisa fora atentatu asupr'a provinciei nóstre besericesci! — Beseric'a nóstra e „et fide et sanguine vere romana“, si cu credenti'a si sangele adeveratu romana. Blasiulu a fostu si trebuie se fia léganulu culturii nationali romane pentru eternitate, spiritulu apararii si alu propagarii ei, altufeliu se face nedemnu de numele lui istoricu si de tóta misiunea lui. Nu potemu crede, cá in Blasiu se se póte atatu de pucina grigia de tesauerele aceste si de averile nationale nóstre archidiecece. — De acea asteptamu rectificare la cele de susu; ma si in punctulu de vedere alu faimatei nadusiri séu celu pucinu neimpinteniri la inaltierea virtutii nationali romane, care a inforitu totudeun'a in témpuri normali si abnormali, ma inca tocma atunci mai tare, candu la nutirea si apararea desvoltarii ei se cerea si martirismu.

Astadi e virtute civica a-ti aperá dreptulu de nationalitate, cu atatu mai vertosu a-ti aperá desvoltarea prin scólele si besericele nationali, onórea, averea si viati'a nationale si a-ti innaltia natiunea prin cultura cu ori ce sacrificia la nivelulu culturii altóru natiuni si mai susu; dér' cine potendu nu face acésta cu incordare, nu merita a fi pretiuitu si stimatu, cum neci ca se crésta decatu intre argatii mercenari ai dusmanilor nostri politici, cari adi nadusiescu entusiasmulu culturii nationali, pentrucá se i póta mane substituí cultur'a loru straina, topindulu in caldara complexului fermecat. —

Ce a omisu, ori ce a mai facutu Blasiulu in anii din urma in acésta directiune, intru deslegarea precauta a acestei misiuni, misiuni nu numai confessionali ci si nationali, ca confessiunea ne e nationale, nu scimu in detaiu, ca Blasiulu tace acum tacerea nadusitului, fora a satisfaca prin publicitate, cá totudeun'a mai innainte, impatientei doritoriloru de a sci de tóte incordarile si omiterile „Romei mice“.

De aceea amu dori se se faca unadata lumina, déca in Blasiu se nutresce ori nadusiesce zelulu si spiritulu nationale, cá se se véda adeverulu in golatatea ori in maiestatea lui, ér' nu umbritu de faime si scornituri, de doleantie si de prepuse, cari venindune sub numire de adeveruri, ne aflamu nu numai motivati, ci in poterea misiunii, de si cu neplacere, chiaru deobligati a le dá publicitatii. —

Deak, fiindu vorb'a despre modificarea legeri de pressa facú pe o chartiutia proiectulu de lege de pressa si lu presentá deputatiloru aflatori de facia, in comisiune asia:

„§ 1. Fia cine are voia a scrie adeverulu si alu spune.

§ 2. Cine nu scrie adeverulu, aceluia nu i e ertatu a scrie.“

Noi dicemu la rondulu nostru, ca cine scie adeverulu acél'a se lu si scrie si se stè intru aperrarea lui cu tóta francheti'a; dér' se lu scrie nu cu tonu vatematoriu, ci cu spiritu de a indreptá reulu, pana a nu se fi incubatu; Asia, spiritulu adeverului ne va fi angerulu paditoriu de tóte relele.

Se ne ajutam asi unii pe altii, cum se ajuta tóte celelalte natiuni si confessiuni la totu feliulu de munca pentru progressu in cultur'a nationale, dér' dieu si la conservarea averiloru nationali, confessionali, ca cu materi'a bine conservata si immultita prosperéza si progressulu in cultura. Se ne damu si impintenu unii altor'a cu cele mai susceptibile si mai binevoitorie reflectari in obiectele comune, lasandu cu totulu deoparte personalitatile si spiritulu de resbunari personali, lucrulu bunu se se

midiolocésca, vina elu si ideea lui de unde va veni. —

Una fapta generósa, déca se pune pe aripele publicitatii, nasce impintenu la altele póte si mai generóse: écca absolut'a necessitate a esirei in publicu cu relatarea faptelor, in catu trebuie se dicemu, ca cine incungiura publicitatea, nu voiesce entusiasmare si latirea spiritului la fapte nobile si generóse, nu voiesce neci indreptarea relelor, cari cá sobolulu (cartiti'a) de sóre fugu de tóta lumina publicitatii. —

La lumina dér', neci o di fora linia, ca nemic'a nu e alu nostru decatu numai odih'a consciintii, ca dupa extensiunea cercului nostru de activitate amu facutu totu, ce ne cere misiunea a face, pentru a innaltia natiunea in cultura si prin acésta in conscientia de sene. — Déca ne vomu incorda cu totii din tóte partile cu firmitate la implinirea acestei misiuni, Dómne multu putemu face cu poteri unite: unii cu inventarea midilócelorulu mai inlesnitórie, si mai extense, mai eficace, mai incuragiatórie, mai solidariu active la fremetulu terenulu culturii; altii cu influenti'a de a le pune in lucrare si toti cu interesarea cea mai zelósa de marea acésta obligatiune comuna.

Celu mai potente midilocu e entusiasmare natiunei prin poterea cuventului cu or-ce ocasiune si din anvóne, nutrindu acestu entusiasmu cu exemplulu faptelor nóstre. Fora entusiasmu nemic'a grandiosu nu se produce dise si facú Thiers.

2. E unirea poteriloru si spirituali si materiali in momentele entusiasmulu la scopulu comunu alu culturei, ceea ce numai prin concursulu intregi inteligentie si besericesci si mirene la conlucrare mutua, organizata prin comisiuni si prin reuniuni de tóta plas'a e posibilu.

Nu scimu, cate reuniuni de invetiatori romani poporali confessionali se afla constituite prin archidiecece, la altii se afla multe — cu atatu mai pucinu, déca ele voru a se aduna tóte din ambe archidiececele la un'a adunare anuale generale pura nationale, nunumai pentru a-si comunicá inventarile pedagogice, inlesnitórie de a desvoltá mintile tenerimei mai rapede, mai cu succesu, ci pentru a emula intru asiediarea unui fundamentu catu mai solidu si mai solidariu la deslegarea marei probleme a culturii nationali; atatu inse scimu, ca Blasiulu si Sibiulu sunt acele focularia, asupr'a caroru diace tóta responsabilitatea in obiectulu reuniuniloru, care e scar'a la cultur'a nationale. Cu atata potere morale in mana se póte produce unu entusiasmu nationale la cultura, incatu archierei ar' poté dice muntiloru; se se prefaca in lumina si s'ar' preface. — Nu e exagerare, ci in punctulu scolaru si alu concordiei incordari la cultur'a nationale asteptamu miracule chiaru dela capii confessionali nationali, depositarii luminarii poporului, unde si potu dovedi, in catu le diace la anima unirea poteriloru si prin ea prosperitatea poporului romanu, care cresce numai in proportiune progresiva cu cultur'a animei si a mintii, obiectulu misiunii SSLorulu loru! Asia, déra si alu nostru, cá se i ajutam din respoteri cu or-ce sacrificia, numai iniciativa ne trebuie mai nationale, mai entusiasmatória la instructiune, pentruca starea decadiuta a unui poporu numai instructiunea o póte preface in bine si innaltia si materialicesce, ca scienti'a e potere si avere!

Starea cea misera a unoru comune in tíera etc.

(Urmare.)

Consecintiele funeste.

Este adeveru necontestatu, ca suntu multe cause, care contribuescu la stricarea moraleiloru, dér' nu este mai pucinu adeveratu, ca fapte, ca cele spuse dau pinteni reului si 'l inmultiescu. Seracia aduce umilire, umilirea perderea rusinii si uitarea demnitatii de omu. Ajunsu omulu in acestu stadiu desperatu cautu consolatiune in betia. Cá se procure acesta distractia alérga la midilóce neoneste. Ametitu turbura linistea familiei si prin certa si

batai coruptiunea trece dela barbatu in familia si ruin'a este la usia. Nu se ingrighesu de viatiuloru, care se ruineaza prin spirturi ¹⁾.

Nu ingrighesu de educatiunea copiiloru loru, cari peste curendu au se le ié loculu in societate. Despretiuescu beseric'a si-traescu in locuri coruptibile in dugenele ovreiloru.

Moralile antice disparu si se inlocuescu cu altele. Am observatu cu dorere, ca chiaru junii in locu se faca jocuri frumóse cumu faciau altadata 'si petrecu in Carcima. Candu jóca striga beti versuri improvisate contra moralului. Relatiunile illicite cu fetele se inmultiescu si de aci concubinatu au luat u proportii mari.

Se pare paradocsu, candu afirmu, ca din seracia se nasce lenea, cautandu inse esemple te vei convinge de adeveru. Cu catu cineva posede mai multu, cu atatu are mai multa bataia de capu, cugeta mai desu la viitoriu si cautu mai putine distractiuni. Din contra cu catu cineva este mai seracu, cu atatu mai multu se conforma disei reu splicate din sant'a scriptura „Nu ve ingrighiti pentru diu'a de mane“. Convinsu din capu, ca elu n'are se faca palate, despera de a scapá de miseria. Se multiamesce a traí dela mana pana la gura, a castigá adi si a manc'a mane.

Amaritu pana la sufletu, candu nu mai are nici cocióba unde se-si plece capulu, blastema loculu, unde au traitu parintii sei si cu copii in spinare ia lumea in capu. Mosneni din nému in nému devinu lucratori de di. Parasescu Comun'a, parasescu tíera cu ultimulu adio:

Ardia foculu tíer'a mea,
Ca nu potu traí in ea.

Dupa ce am espusu bóla, se cautamu léculu. Reulu nu se vindeca prin nadusirea efectelor, ci prin stirpirea causerulu. La acésta se ceru incordari si eforturi uriasé. Gasi-vomu animi, care se bata impreuna cu a nóstra si spirite resolute, care se lupte impreuna cu noi? Éta intrebare, la care comitetele districtuali si alti ómeni de bine ne potu raspunde afirmativu.

Natiunile cautu totu-deun'a spre viitoriu, inse viitoriu fericé ajungu numai acele, cari se ocupa de presinte si incepu a pune temelie solida regenerandu poporulu. Adeverat'a politica nu didesce pe nisipu, pentruca nu vré, se se pomenesca la cea dintaiu vijelia sub ruinele edificiului. Se incepemu dér' prin a radica starea materiale si morale a poporului, cá se potemu inchia coperisulu edificiului nationalu pe base solide.

Sciu, ca 'mi radicu multi inimizii asupr'a capului, inse, candu am aruncatu manusi'a mi-am luat si resolutiunea a luptá pana in sfersitu. Caus'a e santa si chiaru pe ruin'a mea ea trebuie se triumfeze.

Fora cea mai mica pretensiune si gata a modificá in spre mai bine mi-formulezu astufeliu opiniunile mele.

Comisiuni impartiale si serióse se cerceteze cu scrupulu abusurile comisse dela absolutismu incóce, luandu de base espositiunile, ce le am facutu sub Lit. a et. 2).

Cá se nu se traga dunga preste socoteli si se nu lase pe talcharii a repeti acelési abusuri cu midilóce mai rafinate (cum s'a mai facutu) comisiunile, se vina cu reporturi speciale de tóte abusurile descoperite si opinandu asupr'a mesuriloru, prin care se potu supprime. Apoi indata se se aplice rigórea

¹⁾ Cu durere trebuie se marturisescu ca o suma de morti se causeza din beutur'a spirturiloru. O cunoscu chiaru ei, inse nu sé indrepteada. Ba cei mai multu, candu le vorbesci de abstinentia respundu ca in miseria nu voru se 'si mai amarésca dilele.

²⁾ Medicii, carii voru se cunósca bóla, nu cautu informatiuni dela o adóu'a persóna, cí din gur'a pacientului. Totu asemenea si comissarii nostri se nu se multiamésca a aflá dela autoritatile comunei, dela proprietari séu dela elica durerile poporului, cí din gur'a lui. Nu in vile pompose si la mese cu vinu se afla adeverulu, cí in colib'a seracului ce suferu.

lepiloru contra celoru abusivi, cá se-si pérda gustulu de repetitiune.

Acésta terminata se ne punemu pe lucru.

a) Organizarea comunei.

Comitetele comunale besericesci si scolarie se fia espresionea vointii poporului si reprezentanti ai moralii. Numai ómeni capabili, 3) si nepatati sunt in stare a pune capetu multoru abusuri. Se danu o deosebita atentiune la alegerea judiloru, notariloru, preotiloru si invetiatoriloru, pentru ca nu totudeun'a persóne rudite compunu si autoritatile cele mai morale.

Dupa acestea controla mai désa, nu póte aduce decatu folosu.

b) Scól'a.

Fora a mai releva importanti'a scóloru rurali, de cari s'a vorbitu de mii de ori cu destulu succesu, me marginescu a supune unei debateri serióse cestiunea de scóle comunale si confessionale. E o cestiune de mare importantia si cei in dreptu se se silésca a o termina cu o óra mai inainte, ca-ce prejudiciulu, ce se causéza educatiunii poporale, este necalculatu. Se combatu dóue autoritati si resultantea este stagnatiunea.

Academia e de lipsa. Dér' invetiamentulu ruralu inca este necessariu cá pana de tóte dilele. Ce campu intinsu de cultivatu pentru Asociatiunea Transilvana, candu ar' voi se dè o atentiune deosebita si scóloru din sate!

Ne trebuescu fonduri scolari pentru edificii si intretinerea loru, cá se nu bata pe copii pló'a, precum strabatuse odinóra plóia de auru a lui Iove asupr'a Danaei arestata.

Ne trebuescu fonduri scolari, cá se potemu avè invetiatori capabili a propaga pe lunga sciintia si morala in familia, ca-ci famili'a corupta, se corumpe natiunea.

Ne trebuescu fonduri scolari pentru cá se invalimu petiorusiele copiiloru seraci, ca strabatendu ometulu de ierna se se póta impartasi de pana cerésca.

Indesiertu iai caldarea de mamaliga a romanului candu copilasii goli tremara pe vétra; in zadaru -lu duci in scóla, candu elu este lipsitu de cárti si alte requisite. Numerulu eleviloru nu se imultiesce numai prin pedépse, ci si prin alte midilóce 4). (Va urmá.)

Romосу 26/14 Aug. 1872.

In Nr. 62 in 21/9 augustu 1872 alu multu pretiutei fóie „Gazeta Transilvaniei“ amu cetitu unu articulu datu din Orastia anonimu in privinti'a cortesitului pentru deputatulu Vodianer. — In catu se tiene corespondintele de alti individi nu amu eu a me amesteca la reflectari, déra vediendu, ca corespondintele aduce inainte, ca ar fi fostu si unu domnu de romanu anonimu la prandiulu lui Vodianer si amintesce, ca acelu domnu se-si traga socoteala ca catu costeadia prandiulu si apoi diumetate semi dè mie, cá semi caputu cismele, ca mi sar' fi ruptu cortesindu pentru Vodianer, cauta sei respundu: —

Nu este adeveratu, cumca eu subscrisulu parochu asi fi cortesitu pentru deputatulu Vodianer — nece nu e adeveru ca asi fi ruptu incaltiamintele amblandu pentru a cortesi numitului; — déra corespondintele numai din reintia si malitia esi in publicu cu unu lucru cu totulu nedreptu.

Eu amu fostu activistu si amu si consultatu cu unu domnu strainu de romanu, si nu cu Vodianer — despre allegerea deputatiloru, — déra intielegundu, ca maghiarii si sassi au facutu unu compromis, cá se aléga unu unguru si unu sasu, — m'amu retrasu, — incatu tocma pe tempulu alegerei amu

3) Mi se va obiecta si cu dreptu cuventu, ca persóne capabile nu se gasescu. Cu tóte acestea reulu se póte ajuta, déca ne vomu luá cu totii ostení'a apostolatului si a le esplicá oficiulu. — Preotii ar' poté face mai multu de catu toti.

4) Aseptu dela cei competinti a ne vorbí mai pre largu despre starea invetiamentului si mediciloru, prin care s'ar' poté innaintá.

fostu la scaldatóri'a Géuagiului —, si potu documentá, cum ca la nece unu alegatoriu nu amu datu consiliu a merge la alegere.

— Se iésa d. corespondente de sub anonimitate si ei voiu dovedi inaintea judecatii, ca a scrisu neadeverulu incarnatu. Pana atunci domnii cei capritiosi si tignosi se-si lase deoparte tign'a, candu voru a esi in publicitate. Pelunga care remanu alu natiunei romane credentiosu fiu.

Vasiliu Bassaraba m. p.
preutu rom. gr. or.

D. St. Martinu 26 Aug. 1872.

Alegerea de deputatu a d. ministru Ludovicu Tisza pentru cerculu de diosu alu comitatului Cuculeu. (Cetate de balta).

Facunduse in comitetulu Cetatei de balta unu pactu intre partid'a guvernamentalu si oppositiune, cá in cerculu de diosu se se aléga de deputatu pentru diet'a pestana unu Deakistu, — éra in cerculu de susu unu oppositionalu; clubulu guvernamentalu in siedinti'a s'a proxima, s'a resolutu, cá se chiamo de deputatu pe d. ministru Ludovicu Tisza adresanduse un'a provocare subscrisa prin presiedintele clubului si mai multi membri alegatori. —

Ministrulu a si primitu provocarea — si clubulu guvernamentalu a defiptu diu'a de alegere pe 26 aug. a. c. —

Pe langa tóte, ca s'a sciutu innainte: ca oppositionali nu se voru candida; pe langa tóte, ca clubulu nationalu permanentu prin comitetulu acest'a si clubulu intelligintiei romane, s'a dechiaratu, ca la alegeri nici decatu nu va participá; pelanga tóte, ca clubulu guvernamentalu a fostu asecuratu, ca si in casulu acel'a, candu s'ar' fi presentatu numai 10 votisanti, va reesi; totusi conducatorii partidei guvernamentali au folositu tóte midilócele, cá se póta conduce si pe poporulu romanu la urna, cá se póta triumfá cu voturile romane, cá se póta dice, ca numai vr'o 200 de ómeni cari au luat parte in conferinti'a din Alb'a-Jul'i'a sunt passivi; inse maioritaea natiunei este activa — si voliesce a fi representata in diet'a pestana. —

Cu durere trebue se marturisescu, ca conrumpendu cu bani, mancari, beuturi, si prin amenintiarile judiloru cerculari a succesu conducatoriloru guvernamentali a castigá pucine voturi si dela romani; inse si conducatorii guvernamentali s'au potutu convinge, ca tocm'a castigulu acel'a li e perderea; pentru ca nici unu intelliginte romanu n'a votisatu — pardonu — m'amu segraitu, a votisatu si unu intelliginte romanu d. Basiliu Bianu fostulu jude singulariu si altu jude cerculariu in cerculu Bii inca „pe facia“ si aici s'au intorsu dis'a Domnului Christosu „cine te lovesce cu pétra lovescelu cu pane“.

Clubulu nationalu si intelliginti'a romana in 28 dec. 1871 — ne fiindu denumitu d. Bian nicairi de jude, barem ca d-sa nici in St. Martin n'a fostu; totusi l'a candidatatu si l'au si alesu de jude cerculariu — la a dóu'a alegere pelanga tóte ca nici partid'a guvernamentale nu l'au volitu, — totusiu intelligintiei romane cu cea mai mare ostení'a i-a succesu a lu tiené in postulu de jude cerculariu; asiá déra intelliginti'a romana si clubulu nationalu s'au luptatu pentru stimatulu domnu; multiemita au fostu ca si d-s'a s'au luptatu — inse in contra intelligintii; fiindu tocm'a d-lui care au impartitu bani la comune. —

Unu jude cerculariu maghiaru Horvath Alberth, s'a facutu din jude cerculariu stangaciu — deakistu inca protocoliteru —. i a succesu a romané si cá nou jude cerculariu, de unde nu caracterulu si convingerea barbatésca, ci adurmeculu lu conduce? — sum curiosu óre sub altu sistemu ce i ar' dicta nasulu? —

Altucumu d. ministru Ludovicu Tisza s'a alesu de partid'a guvernamentalu si de sassi, partit'a stanga a luat rolulu romaniloru si inca a remasu passiva. —

Cu alegerea acésta amu fostu silitu a me convinge, ca ce e egalitatea, ce e fratietatea in sensulu maghiaru?

Egalitatea e a te supune neconditionatu voliei natiunei maghiare, a instrui poporulu romanu se aiba simtieminte maghiare, si cine va face acésta — acel'a e „becsületes felvilagosodott magyar érzelmü“ roman; (rom. de omenia luminatu cu simtiu maghiaru) inse a instrui poporulu romanu, despre caus'a si situatiunea politicea romane de adi in sensu romanu, semnifica a fi „bujtogató“ si e espusu ori cine la cele mai grobiane amenintiari, din partea asia numitei intelliginti maghiare. —

Fratietatea? acésta e ironia, unu terminu inventatu, numai pentru cá se se póta continuá a-se dice, ca totusiu e talhariu olahulu. —

In fine trebue se recunóscemu cea mai cordiala multiemita intelligintiei romane din comitatulu acest'a, pentru ca si a cunoscutu si implinitu chiamarea si a fostu constanta facia cu conclusele conferintiei romane ténute in Alb'a-Jul'i'a. t . . .

Congresulu nationalu bisericescu alu serbiloru,

a fostu conchiamatu la Carloveti, pre di'a de 6/18 augustu. Deputatii s'au si adunatu cu totii, dar candu fu se se dechida congresulu, dederu de o pedeca, si a nume:

Din vechime, la congresulu serbescu au intrevenitu si unu comisariu imperatescu regescu, carele dechidea congresulu, si priveghiá de mersulu debateriloru in unele cause, ce i se incredintiau desclinitu. Comisariulu se primiá cu mare solenitate si cu nnu cerimonialu a nume, satoritu pre largu si in detaiu de imperatés'a Mari'a Teresi'a, in Rescriptulu declaratoricu din 16. juliu 1779. nr. 3641. adnessulu de sub liter'a E. — Acestu comisariu, cu timpulu a essercitatu o influintia destulu de mare atátu la inaugurarea actului alegerii de metropolitu séu patriarcu, precum si la deschiderea sinodului archierescu. Candu pentru ultim'a data fusera romanii in congresulu serbescu, éra comisariu imp. reg. ginerariulu Filipovicu. Pentru congresulu de acum'a, s'a numitu de comisariu ginerariulu Molinari.

Acum, dupa cerimonialu, avea se mérga o deputatiune ca se-lu invite pre comisariu a deschide congresulu, si se-lu aduca cu solenitate. Deputatii inse, nu voiau se mérga in deputatiune, ci provocau la articulu de lege alu IX. din 1868. carele garanteza autonomia deplina bisericea gr. or., si nu vorbesce de comisariatu. Deputatii tieneau ca institutiunea comisariatului nu incape cu legea, si ar fi voitu, ca congresulu se-lu deschida administratorulu metropolitanu. Inse administratoarele, cu ceia lalti episcopi socotiá cá nu póte se luere in contr'a unui autografu imperatescu, carele pentru acum despune specialminte in caus'a acést'a, sustienendu cerimonialulu numitu din Rescriptulu declaratoricu.

Luni, administratoarele metropolitanu merse la comisariulu Molinari in Petruvaradinu, (cáci comisariulu a descacatu in fortaréti'a din apropiare Petruvaradinu, si nu in Carloveti) de unde aduse respunsulu cá: comisariulu are instructiuni esprese de la Maestatea Sa, nu va se vna de cátu déca va fi primitu cu cerimonialulu prescristu, si cá mai astépta o di.

Deputatii se intrunira acum intr'o conferintia, sub presiedinti'a de etate, si adresara Maestatei Sale imperatului, pre calea telegrafica, o petitiune: „pentr delaturarea pedicelor ce stau in calea deschiderii congresului.“ Inse de la Maestate nu capetara nici unu respuusu.

Standu caus'a astu-feliu imprinsa trei dile, mercuri in 9/21 aug. comisariulu, in virtutea plenipotintiei cá avea, dechiare congresulu de desfintiatu, si apoi plecá catra Pest'a unde a participatu la unu consiliu ministeriale ce s'a ténutu in esta cauza.

Diarile batu alarma pentru acestu evinémentu. „Pester-Lloyd“ invinuesce pre repausatulu ministru Eötvös si pre guvernulu, cá au purescu atátu de incetu in afacerile serbiloru si a nume in caus'a alegerii nnui patriarcu, in cátu a datu tumpu destulu lui Mileticu — pre care ilu numesce „profetulu natiunei sale“ — ca se-si asecure sie-si o majoritate credintiósa in congresu. — „Pesti-N.“ amenintia pre serbi cá, de nu se vor întórce, unu comisariu reg. va luá administratiunea tuturor averiloru lor. — Sunt si gazete de acelea, cari recomanda guver-

nului mesuri atâtu de draconice fatia cu Mileticiu, in câtu unu omu seriosu nu pôte luá notitia de ele. Un'a este ce se intréba cu totii: Ce va fi acum? „Lumina.“

Proclamatinea principelui Milanu.

Proclamatinea câtra pre iubitulu meu poporu; Ajunsu la majorenitatea prescisa de lege pentru unu suveranu alu Serbiei, primii asta-di guvernarea tierrei conformu lasamenteloru imperatesci si constitutiunei tierrei si in caletate-mi de principe ereditariu alu Serbiei d'in grati'a lui Ddieu si d'in vointi'a natiunei. Serbiloru! Candu acum 4 anni, inca teneru si neespertu, me sufí pre tronulu serbescu, bucuri'a generala cu care me primirati, o consideramu de espresiunea stimei vostre, ce o aveti pentru augustii mei predecesori si pentru meritele, cari si-le-au cascigatu pentru Serbi'a, cari (predecesori) si-au datu tota ostenele'a pentru sustienerea si consolidarea tronului si mi-au predatu una tierra in floritoria si indestulita.

Fratiloru! Facia cu una astfelu de fidelitate, ce au manifestatu pentru mine si dinastiei mele, pentru momentu nu ve potu mai bine remunera, de câtu dandu-vi serbatoresce cuventulu meu de principe, ca me voiu nesuí d'in tote poterile a fi demnulu urmatoriu alu Obrenoviciloru si fidelu cotinuatoriu alu ideeloru nationale ale augustului meu predecesore, a nemoritoriului principe Michaiu.

Marele spiritu alu lui Michaiu se ne lumineze pre toti si se ni fia steau'a, care se ne duca la stralucitul scopu alu mandrului venitoriu alu Serbie. Crescutu de atunci in caldur'a binefacutoria a loialitatii vostre si a patriotismului vostru, implinescu asta-di una detorintia placuta esprimendu multumit'a-mi suverana reprezentantiloru natiunei, militiei, armatei, preotimei, officialiloru, cu unu cuventu, natiunei intregu, care in greulu momentu a primitu cu acclamatinne pre urmatoriulu Obrenoviciloru.

Deosebita recunoscintia sentiescu si pentru meritatii si patrioticii barbati, cari chiamati la regentia, prin increderea poporului, m'au incungiu ratu cu ingrigirea loru.

Apresiasiu binefacerile constitutiunei, provenite d'in bun'a intielegere intre poporu si regentia, sum voiosu a incepe guvernarea cá principe constitutionalu. Bun'a sustienerea acesté base a institutiuniloru nostre nationale, care contienu garanti'a desvoltării, se o consideramu de detorintia nostra a toturoru. Acestu mare actu nationale me face a poté lucra impreuna cu adunarea nationala la desvoltarea buneii stári a poporului in tote directiunile.

De-si este insemnatu progresulu, ce l'a facutu acestu principatu in tota privintia, totu-si ni mai remane a resolve unu mare numeru de probleme grele pentru cá cu incredere sé potemu lasá generatiunei venitorie continuarea operei.

Officialii statului sunt mai cu sema chiamati a me spriginí in implinirea acestei grele detorintie. Intarindu-ve asta di io officiele si demnitátile, ce le ocupati, vi recomendu sé vi impliniti cu conscientiosetate, detorintiele cari vi sunt concediute spre fericirea tierrei. Tote incordările nostre inse, fara collucrarea natiunei, s'ar' aretá insuficiente. Pentru aceea deci invitu si pre toti serbii, se me spriginesca cu acelu patriotismu, in care ati escellatu totu-de-un'a.

Conoscundu-ve in tote, ba chiaru si in celle mai grele impregiu rari de amici ai ordinei, de cetatieni addicti autoritatiloru legali si de fideli esecutatori ai legiloru, ati cascigatu pentru Serbi'a stim'a universalu. Nesuintiele nostre nu trebuie sé fia numai pentru a sustiené intacta acésta stima, ci si pentru a o marí.

Ar' fi tristu, déca amn perde câtu de pucinu d'in ce au cascigatu parintii nostri, si pucinu meritu ar' fi pentru noi, déca n'am adauge inca mai multu.

Remaneti dera totu pre acésta calle sultaria si contati pre principele vostru, care e tare resolutu a se sacrá cu totulu fericirii vostre; prevedinti'a divina va remunerá cu mesura plina nesuintiele nostre patriotice si scump'a nostra patria va ocupá curundu acelu locu intre staturile innaintae in civilisatiune, la care o indreptatiescu numeroasele virtuti ale natiunei serbesci.

Datu in Belgradu, in 10/22 aug. 1872.

Milanu M. Obrenovicu,
principele Serbiei. „Fed.“

Apelu.

Trei-dieci si trei familie d'in Chintelnicu, cottulu Doboc'a, 2 mile dela Bistriti'a in Transilvani'a, ce se afla astadi sub ceriulu liberu, o parte espusa arstitiei sorelui si elementeloru naturei, éra alt'a avisata la scutintia aceloru pucieni crestini binevoitori, cari au mai remasu neatinsi de eruptiunea unui focu, ce s'a templatu in lun'a trecuta, si care in trei patrarie de ora li-a mistuitu tote locuintiele impreuna cu tote superedificatele loru, pre langa unu ventu atâtu de foriosu in directiunea sa nici pomii gradineloru n'au remasu scutiti.

Aceste trei-dieci si trei familie, dupa ce si alta calamitate de doue ori printre altii i-au ajunsu si pre ei — grindin'a, care li-a nimcitu si ultim'a sperantia de mangaere, — acele dicu — prin comitetulu alesu ad hoc si-redica vocea sa lamentatoria câtra totu snifetulu crestinu si

basate si concediute mânei induratorie a totu snifetulu cu simtiu de umanitate si compatimire, carele asemenea nu e subtrasu de astfelu de evenemente fatali si poteri naturale;

strinsa de miseri'a causata prin acésta trista nenorocire, venita asupra-i prin foculu mistuitoriu si grindin'a sfarimatoria, — dice: unu Ddieu avemu eu totii; acelu-a-si tata, acelu-a si judecatoriu si resplatoriu, unu trupu, unu snifetu, deci ajuta fratelui teu in nenorocirea si lips'a sa, si-ti vei folosi prin fapt'a ta morale tie intocm'a cá si lui. — Si cu acestea rugarea respectiveloru familie e indreptata catra tota anim'a binesimitoria spre a-i tinde mâna de ajutoriu dupa prudentia s'a judecata cum va aflá mai bine, cá baremu incatu-va se-si pota vindecá ran'a de care suferu si aliná fometea care lu amenintia cu perire si ruina in desvoltarea si prosperarea sa de tota natur'a.

Chintelnicu 24. iuliu (5 aug.) 1872.

Pentru comitetu:

Nicolau Rusu,
parochu localu si presiedinte
Vasilu Munteanu,
cá notariu.

Varietati.

(†) Ioanu Lupu din Stena, scaunulu Co-halmului teologu absolutu si din an. 1868 Invetiatoriu in comun'a si scól'a granitariésca din Vistea inferióre, in flórea junetiei, abé ajunsu la 26 ani, strainu si departatu de ai sei, repausatu in 2 aug. 1872 in Sibiu, dupa o viatia in sfer'a invetiatorésca plena de acivitate si incununata de celu mai frumosu resultatu, aflá recunoscintia, a fi inmormmentatu in 4 aug. in Cemiteriulu gr. res. din suburbiulu Josefianu cu cea mai cuvenita solemnitate sub conducerea dd. preoti: Lazaru ases. cons. Ioanu Popescu protopresbiteru si parintele Contianu.

La ceremoni'a funebrala asistara intre alti condolenti imbracati in celu mai profundu doliu snifetescu: Comitetulu administratoriu de fondulu scolastecu granitariescu in frunte cu presiedintele Baronu Ursu si intregu corulu invetiatorescu dela scólele granitariesci, fiindu chiaru intru acele dile intrunitu in conferintie invetiatoresci si altii ei dederu onórea din urma.

Vorbirile funebrali tienute, din partea preotiésca de Dlu protopresbiteru Popescu, éra din partea corului invetiatorescu de Dlu Ioanu Papiu invetiatoriu dirigitu in Orlatu fura espresiunea cea mai viua despre dorerea, ce o simte atatu scól'a catu si beserec'a, la perderea unui bravu fiu alu loru.

Deci parentii plangu perderea unucului fiu, Comitetulu administrativu a unui lucratoriu potinte intru inaintarea invetiamentului in scólele granitariesci; colegii sei pre unu iubitu si multu stimatu colega, si in urma toti amatorii progresului pre unu june plinu de sperantia. Fia-i tierin'a usióra si memori'a eterna!

— **Institutulu subscrisei concessionatu pentru educatiunea copileloru in Brasiovu,** care de 3 ani se bucura de unu renume bunu, -si va reincepe cu 2 septemv. st. n. cursulu de invetiamentu in limb'a germana, romana, francesca, englésa si italiana, apoi musica si cantari, in desemnu si in totu feliulu de lucruri de mana femeiesci —, totu in locuinti'a strat'a Calderariloru nr. 519 éra dela 1-ma octom. a. c. se va muta in strat'a Scheiloru nr. 134 in cassele lui Hesshaimer. — deci se recomanda acestu institutu prevedintu cu profecori buni, si in care

se primescu copilele si in viptu, tuturoru aceloru parinti, cari dorescu a dá o cultura mai innalta ficeloru loru. Mai de aprópe potu servi cu program'a.

Maria de Joaneli.

Novissimu. C. Mailath e denumitu tavernicu in loculu demisionatului Sennyey. — Bismark vre a introduce pe nesimtite feudalismulu militariu in Europa, cá se domneasca honvedii si ostasii preste popóra cu absolutismu de ferru. La tunelulu Muntelui Genis se prepara in partea Franciei miscari alarmatórie in ajunulu convenirii din Berlinu, indreptate in contra republicei si internationalei. —

1—3

Concursu.

Pentru ocuparea postului invetiatorescu la scóla elementaria de confesiunea gr. cath. din Mititeiu districtulu Nasaudului cerculu scolastecu alu Zagrei cu limb'a de invetiamentu romana, se deschide concursu pona la 15 Octobre 1872.

Cu acestu postu e Impreunatu unu salariu anuale de 120 fl. v. a., afora de acésta cortelu naturale cu gradina pentru legume, si 6 orgii de lemne.

Competitorii au de a se adresá cu petitiunile timbrate si prevediute cu testimoniulu de preparandia si moralitate catra comisiunea scolasteca de confesiunea gr. cath.

Din siedinti'a comisiunei scolastece de confesiunea gr. cath.

Mititeiu in 4 Augustu 1872.

Basiliu Sioldea,
paroch cá presiedinte.

N-ru 387.

1—2

Concursu.

La stipendiulu de 600 fl. v. a., votatu de reprezentanti'a generale a fostiloru granitieri din regimentulu romanu I. pentru absolvirea unui institutu pedagogicu mai inaltu, si carele prin repausarea stipendistului Valeriu Ardeleanu deveni vacantu, se escrie concursu pana la 20 Septembrie a. c. stilulu nou. Concurentii voru avé se dovedésca 1. cu testimoni de botezu, ca sunt fii de granitieri din fostulu regimentu romanu I. de granitia, 2. cu testimoni de maturitate, ca au absolvitu cu succesu bunu studiale gimnasiale, 3. cu unu testimoni dela unu medicu graduatu, ca sunt deplenu sanetosi.

Suplicele, la cari se se mai adauga inca si unu reversu, ca stipendistulu dupa absolvirea studioru pedagogice va servi cá invetiatoriu la scólele granitariesci din fostulu regimentu romanu I. de granitia, se se adreseze subscrisului Comitetu.

Din siedinti'a Comitetului administr. de fond. scol. granitariescu din fostulu regimentu romanu I, tienuta la 28 Augustu 1871.

Iohann Eichberger
Iacatusiu in Brasiovu in Strat'a négra nr. 409 -si recomanda O. publicu totufeliulu de lucru de faculu fabriloru ferrari: lacate, zaruri de totu feliulu, usi cu si fara penne, usi la vetre de ferru, reparaturi de ferarii de tóta specialitatea, tóte se efectuéza cu promptitate si fora amanare cu pretiurile cele mai eftine. 1—3

Cursurile

la bursa in 3 Sept. 1872 stá asia:

Galbini imperatesci	—	—	5 fl. 25	cr. v. a.
Napoleoni	—	—	8	70 ¹ / ₂ " "
Augsburg	—	—	107	" 65 " "
Londonu	—	—	109	" " " "
Imprumutulu nationalu	—	—	66	" 50 " "
Obligatiile metalice vechi de 5%	—	—	71	" 40 " "
Obligatiunile rurale ungare	—	—	82	" — " "
" " temesiane	—	—	81	" — " "
" " transilvane	—	—	79	" — " "
" " croato-slav.	—	—	83	" 75 " "
Actiunile bancei	—	—	882	" — " "
" creditului	—	—	341	" 10 " "